

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deseti senat)

z dne 2. marca 2017*

„Predhodno odločanje — Socialna politika — Direktiva 2002/15/ES — Zaščita varnosti in zdravja delavcev — Organizacija delovnega časa — Cestni prevoz — Vozna oseba — Samozaposleni voznik — Pojem — Nedopustnost“

V zadevi C-97/16,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (delovno sodišče št. 3 v Barceloni, Španija) z odločbo z dne 2. februarja 2016, ki je na Sodišče prispela 17. februarja 2016, v postopku

José María Pérez Retamero

proti

TNT Express Worldwide Spain S.L.,

Last Mile Courier S.L., nekdanja Transportes Sapirod S.L.,

Fondo de Garantía Salarial (Fogasa),

SODIŠČE (deseti senat),

v sestavi M. Berger, predsednica senata, E. Levits in F. Biltgen (poročevalec), sodnika,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Péreza Retamera J. Juan Monreal, odvetnik,
- za družbo TNT Express Worldwide S.L. D. Fernández de Lis Alonso, odvetnik,
- za družbo Last Mile Courier S.L., nekdanjo Transportes Sapirod S.L., V. Domènech Huertas, odvetnik,
- za špansko vlado V. Ester Casas, agentka,
- za Evropsko komisijo J. Hottiaux in J. Rius Riu, agenta,

* Jezik postopka: španščina.

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez
sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3(d) in (e) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2002/15/ES z dne 11. marca 2002 o urejanju delovnega časa oseb, ki opravljajo spremljevalne dejavnosti v cestnem prometu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 224).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med J. M. Pérezom Retamerom ter družbo Last Mile Courier S.L., nekdanja Transportes Sapirod S.L. (v nadaljevanju: Sapirod), in družbo TNT Express Worldwide Spain, S.L. (v nadaljevanju: TNT), ker je družba Sapirod prvonavedenemu odpovedala pogodbo o zaposlitvi.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 4, 9 in 10 Direktive 2002/15 je navedeno:

„(4) Zato je treba določiti vrsto posebnih predpisov v zvezi z delovnim časom v cestnem prometu, da se zagotovi varnost prevoza ter zdravje in varnost zadevnih oseb.

[...]

(9) Opredelitve iz te direktive ne smejo posegati v druge ureditve delovnega časa Skupnosti.

(10) Za izboljšanje varnosti v cestnem prometu, preprečevanje izkrivljanja konkurence in zagotavljanje varnosti in zdravja voznega osebja, ki ga ureja ta direktiva, morajo slednji natančno vedeti, kateri čas pri dejavnostih v cestnem prometu velja kot delovni čas in kateri velja kot čas odmora, počitka ali pripravljenosti. Delavcem naj se odobrijo minimalni dnevni ali tedenski počitek ter ustrezni odmori. Prav tako je treba določiti najvišjo zgornjo mejo števila delovnih ur na teden.“
- 4 Člen 1 Direktive 2002/15, naslovljen „Namen“, določa:

„Namen te direktive je vzpostaviti minimalne predpise o urejanju delovnega časa za izboljšanje zdravja in varnosti oseb, ki opravljajo spremljevalne dejavnosti v cestnem prometu, povečati varnosti v cestnem prometu in uskladiti konkurenčne pogoje.“
- 5 Člen 2(1) te direktive njeno področje uporabe omejuje na „vozno osebje, zaposleno v podjetjih s sedežem v državi članici, ki opravlja dejavnosti v cestnem prometu v smislu Uredbe [Sveta] (EGS) št. 3820/85 [z dne 20. decembra 1985 o usklajevanju določene socialne zakonodaje v zvezi s cestnim prometom (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 1, str. 319)] ali sicer [Evropskega sporazuma o delu posadk vozil, ki opravljajo mednarodne cestne prevoze (AETR)]“, in od 23. marca 2009 dalje na „samozaposlene voznike“, ki opravljajo enake dejavnosti v cestnem prometu.

6 Člen 3 Direktive 2002/15 določa:

„V tej direktivi:

[...]

- (d) ‚vozna oseba‘ pomeni vsakega delavca, vključno s pripravniki in vajenci, ki je del potujočega osebja in dela za podjetje, ki opravlja cestni prevoz potnikov ali blaga za najem ali plačilo ali za lastne potrebe;
- (e) ‚samozaposleni voznik‘ pomeni vsako osebo, katere glavna poklicna dejavnost je cestni prevoz potnikov ali blaga za najem ali plačilo na podlagi licence Skupnosti ali kakega drugega posebnega poklicnega pooblastila za izvajanje navedenega prevoza v smislu zakonodaje Skupnosti, ki sme delati zase in ni vezana na delodajalca s pogodbo o zaposlitvi ali kakršnim koli drugim delovnopравnim odvisnim razmerjem, ki lahko svobodno organizira zadevne delovne dejavnosti, katerih dohodek je neposredno odvisen od ustvarjenega dobička, in lahko posamično ali prek sodelovanja s samozaposlenimi vozniki svobodno vstopa v poslovne odnose z več strankami.

Za namene te direktive veljajo za voznike, ki teh meril ne izpolnjujejo, enake obveznosti in pravice, kot jih za vozno osebje predvideva ta direktiva;

[...]“

Špansko pravo

- 7 Člen 1 prečiščenega besedila Ley del Estatuto de los Trabajadores (zakon o delovnih razmerjih), kodificiranega z Real Decreto Legislativo 1/1995 (kraljeva zakonska uredba 1/1995) z dne 24. marca 1995 (BOE št. 75 z dne 29. marca 1995, str. 9654), je v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja v postopku v glavni stvari (v nadaljevanju: zakon o delovnih razmerjih), določal:

„1. Ta zakon se uporablja za osebe, ki prostovoljno opravljajo odplačno delo za drugega v okviru organizacije in po navodilih druge fizične ali pravne osebe, poimenovane delodajalec ali podjetnik.

[...]

3. S področja uporabe tega zakona so izvzeti:

[...]

- (g) na splošno vsako delo, opravljeno v okviru vsake dejavnosti, ki odstopa od okvira, določenega v odstavku 1 tega člena.

V ta namen se dejavnost oseb, ki ponujajo storitve prevoza, za katere imajo upravna dovoljenja in ki jih opravljajo za ustrezno ceno z gospodarskimi vozili, ki se uporabljajo za prevoz, za katera velja posebna ureditev in ki jih imajo v lasti ali z njimi neposredno razpolagajo, ne šteje za delovno razmerje, niti če bi se ta storitev izvajala redno za istega špediterja ali trgovca.

[...]“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 8 J. M. Pérez Retamero je 2. junija 2008 z družbo TNT podpisal pogodbo, z naslovom „Standardna pogodba o opravljanju prevoznih storitev“. V skladu z navedeno pogodbo je družba TNT J. M. Pérezu Retameru naložila prevzem in dostavo blaga na območju Katalonije (Španija), izpolnitev in vložitev dokumentov za carinjenje, pri čemer je navedla natančna navodila za ta postopek, natovarjanje, zlaganje, raztovarjanje in razlaganje prepeljanega blaga ter, končno, pobiranje plačil za prevzete ali dostavljene pošiljke. V pogodbi je bilo poleg tega določeno, da lahko družba TNT v celoti ali deloma enostransko spremeni načela in pravila o prevoznih storitvah. J. M. Pérez Retamero je za opravljanje dela prejel prenosni telefon s kartico operaterja Vodafone. V skladu z navedeno pogodbo je moral J. M. Pérez Retamero priskrbeti tudi transportno zavarovalno polico ter vsekakor prevzeti odgovornost za izgubo ali uničenje blaga in za zamudo pri dostavi. Prvotna pogodba je bila sklenjena za šest mesecev. Vendar jo je bilo mogoče podaljšati za enako dolga zaporedna obdobja. Plačilo za storitve, ki jih je zagotavljala zadevna oseba, je bilo določeno v fiksnem znesku za delovni dan, izplačano pa je bilo mesečno. V zadevni pogodbi je bilo določeno, da mora biti vozilo, ki ga uporablja, pobarvano v barvah in nositi oglase, ki jih določi družba TNT. J. M. Pérez Retamero je dalje izjavil, da ima dovoljenje za opravljanje prevozne dejavnosti. V prilogi I k pogodbi je bilo določeno, da bo prevoznik imel nadzornika.
- 9 Navedena pogodba je bila nato podaljšana oziroma so bile sklenjene nove, vendar je vsebina teh pogodb ostala v bistvu enaka.
- 10 J. M. Pérez Retamero je opravljal isto delo, vendar je januarja 2014 začel zagotavljene storitve zaračunavati družbi Sapirod, ki ji je družba TNT naložila zagotavljanje zadevnih prevozov. Kartice za dostop do tovarn družbe TNT je prevoznikom izdala ta neposredno. Na tej kartici je bil J. M. Pérez Retamero naveden kot zaposleni voznik.
- 11 J. M. Pérez Retamero je bil lastnik dostavnega vozila z največjo dovoljeno obremenitvijo 2590 kilogramov, za katero je imel transportno kartico, ki mu je dovoljevala opravljanje prevoznih storitev.
- 12 Družba Sapirod je J. M. Péreza Retamera 17. februarja 2015 ustno obvestila, da mu ne more več ponuditi nobene prevozne storitve. Ta informacija je bila potrjena v dopisu z dne 6. marca 2015.
- 13 J. M. Pérez Retamero je 17. marca 2015 pri Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (delovno sodišče št. 3 v Barceloni, Španija) vložil tožbo za ugotovitev, da je bil v delovnem razmerju pri družbi Sapirod in da je bila zato odpoved pogodbe o zaposlitvi, ki mu je bila dana, nezakonita. Poleg tega zahtevka je vložil tožbo tudi proti družbi TNT zaradi nezakonitega posredovanja dela delavcev in predlagal, naj se ti družbi obsodita solidarno.
- 14 J. M. Pérez Retamero je v utemeljitev tožbe navedel, da so bili podani vsi elementi delovnega razmerja, to je podrejenost, opravljanje dela za račun drugega in vključitev v organizacijo podjetja, zaradi česar je treba v obravnavanem primeru ugotoviti obstoj pogodbe o zaposlitvi, in ne poslovnega odnosa. Objektivna izjema iz člena 1(3)(g) zakona o delovnih razmerjih naj bi bila v nasprotju z Direktivo 2002/15, zaradi česar ga ni mogoče opredeliti kot „samozaposlenega voznika“ v smislu člena 3(e) te direktive.
- 15 Družba Sapirod je pred predložitvenim sodiščem zlasti trdila, da ni nobenega nasprotja med členom 1(3)(g) zakona o delovnih razmerjih in členom 3 Direktive 2002/15, saj naj bi bilo odločilno merilo za izključitev obstoja delovnega razmerja v teh dveh določbah imetništvo „licence ali upravnega dovoljenja“ za zagotavljanje storitev cestnega prevoza. Okoliščina, da se navedena določba prava Unije ne sklicuje izrecno na dejstvo, da je zadevna oseba lastnik prevoznega sredstva ali ima pravico do razpolaganja z njim, naj bi bila brezpredmetna.

- 16 Družba TNT je pred predložitvenim sodiščem zlasti trdila, da iz uvodne izjave 5 Direktive 2002/15 izhaja, da zadnjenavedena ne sme presegati tistega, kar je potrebno za dosego ciljev iz njenega člena 1, in da ta direktiva torej ni veljaven zakonodajni instrument za razlikovanje med opravljanjem dejavnosti prevoznika v okviru delovnega razmerja in opravljanjem te dejavnosti kot samozaposleni voznik.
- 17 Po mnenju predložitvenega sodišča je zadevna kvalifikacija kljub temu, da namen Direktive 2002/15 ni opredelitev pojmov „zaposlena oseba“ in „samozaposlena oseba“, temeljnega pomena zaradi ureditve odgovornosti, ki je povezana z njo. Če je namen prava Unije na področju prevoza harmonizacija pravil konkurence, bi morala biti pojma „vozna oseba“ in „samozaposleni voznik“ iz člena 3(d) in (e) te direktive enaka v vseh državah članicah.
- 18 V teh okoliščinah je Juzgado de lo Social n° 3 de Barcelona (delovno sodišče št. 3 v Barceloni) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali je treba opredelitev pojma ‚vozna oseba‘, določeno v členu 3(d) Direktive 2002/15 [...], razlagati tako, da nasprotuje nacionalni pravni določbi, kot je člen 1(3)(g) zakona o delovnih razmerjih, ki določa, da za ‚vozne osebe‘ ni mogoče šteti ‚oseb, ki ponujajo storitve prevoza, za katere imajo upravna dovoljena in ki jih opravljajo [...] z vozili [...], ki jih imajo v lasti ali z njimi neposredno razpolagajo [...]‘?
2. Ali je treba člen 3(e), drugi odstavek, Direktive 2002/15 [...] razlagati tako, da gre, če ni izpolnjen kateri ali vsaj eden od pogojev, ki so določeni za ‚samozaposlenega voznika‘, za ‚vozno osebo‘?“

Dopustnost vprašanj za predhodno odločanje

- 19 Družbi Sapirod in TNT, španska vlada in Evropska komisija so v pisnih stališčih izpodbijale dopustnost postavljenih vprašanj, zlasti ker naj spor o glavni stvari ne bi spadal na področje uporabe Direktive 2002/15 in naj zato razlaga te direktive ne bi bila potrebna za rešitev navedenega spora.
- 20 V skladu z ustaljeno sodno prakso je postopek iz člena 267 PDEU instrument za sodelovanje med Sodiščem in nacionalnimi sodišči. Iz tega izhaja, da so izključno nacionalna sodišča, ki odločajo o sporu in morajo prevzeti odgovornost za izrečeno sodno odločbo, tista, ki glede na posebnosti zadeve presodijo o potrebi po sprejetju predhodne odločbe, da bi lahko izdala svojo sodbo, in o upoštevnosti vprašanj, ki jih postavijo Sodišču (glej zlasti sodbi z dne 17. julija 1997, Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, točka 24, in z dne 7. julija 2011, Agafitei in drugi, C-310/10, EU:C:2011:467, točka 25).
- 21 Če se torej postavljena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, mora Sodišče načeloma odločiti (glej zlasti sodbi z dne 17. julija 1997, Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, točka 25, in z dne 7. julija 2011, Agafitei in drugi, C-310/10, EU:C:2011:467, točka 26).
- 22 Vendar je sprejetje predhodne odločbe o vprašanju, ki ga postavi nacionalno sodišče, mogoče zavriniti, kadar je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nikakršne zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, kadar gre za hipotetičen problem oziroma kadar Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (glej zlasti sodbi z dne 11. julija 2006, C-13/05, EU:C:2006:456, Chacón Navas, točka 33, in z dne 7. julija 2011, Agafitei in drugi, C-310/10, EU:C:2011:467, točka 27).
- 23 Iz ustaljene sodne prakse tako izhaja, da je zavrženje predloga nacionalnega sodišča upravičeno, zlasti če je očitno, da prava Unije v okoliščinah iz obravnavane zadeve ni mogoče uporabiti niti neposredno niti posredno (sodba z dne 7. julija 2011, Agafitei in drugi, C-310/10, EU:C:2011:467, točka 28).

- 24 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da predložitveno sodišče Sodišče sprašuje o razlagi Direktive 2002/15, ne da bi ugotovilo, da položaj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, spada na področje uporabe te direktive.
- 25 V zvezi s tem je treba poudariti, na eni strani, da iz člena 1 Direktive 2002/15 izhaja, da je njen namen vzpostaviti minimalne predpise o urejanju delovnega časa za izboljšanje zdravja in varnosti oseb, ki opravljajo spremljevalne dejavnosti v cestnem prometu, povečati varnost v cestnem prometu in uskladiti konkurenčne pogoje.
- 26 Na drugi strani v skladu s členom 3 Direktive 2002/15 opredelitve pojmov, ki jih vsebuje zadnjenavedena, veljajo „v tej direktivi“. Razlaga pojmov „vozna oseba“ in „samozaposleni voznik“ iz člena 3(d) in (e) te direktive tako ne sme presegati področja uporabe navedene direktive.
- 27 Ugotoviti pa je treba, da se spor o glavni stvari, v katerem gre za tožbo za izpodbijanje odpovedi pogodbe o zaposlitvi, ne nanaša na vprašanje v zvezi z urejanjem delovnega časa, temveč na to, ali je treba zadevno osebo opredeliti kot „vozno osebo“ in posledično kot zaposlenega za namene uporabe nacionalnega delovnega prava, zlasti zakonodaje s področja odpuščanja.
- 28 Zato je treba zaključiti, da spor, kot je ta v glavni stvari, ne spada na področje uporabe Direktive 2002/15 in da se pojma iz člena 3(d) in (e) te direktive zato za ta spor ne uporabljata.
- 29 Iz tega izhaja, da razlaga člena 3(d) in (e) Direktive 2002/15 ni potrebna za rešitev spora o glavni stvari.
- 30 Zato je treba ugotoviti, da sta vprašanji iz predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (delovno sodišče št. 3 v Barceloni), nedopustni.

Stroški

- 31 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deseti senat) razsodilo:

Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (delovno sodišče št. 3 v Barceloni, Španija), je nedopusten.

Podpisi